

Kinnitatud

Direktori käskkiri nr 27.08.2026 nr 1-2/26/5

KURESSAARE RISTIKU LASTEAIA

ÕPPEKAVA

Kuressaare 2026

SISUKORD

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA	3
1.1. Kuressaare Ristiku Lasteaia üldisloomustus	3
1.2. Kuressaare Ristiku Lasteaia eripära	3
1.3. Kuressaare Ristiku Lasteaia missioon, visioon, väärtused	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE KORRALDUS JA PÕHIMÕTTED	6
2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	6
2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted	6
2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus	6
3. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED	9
4. HOIURÜHM	10
4.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine hoiurühmas	10
4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus hoiurühmas	10
4.3. 1-3-aastaste laste üldoskused	11
4.3.1. Mänguoskused	11
4.3.2. Tunnetus- ja õpioskused	12
4.3.3. Sotsiaalsed oskused	12
4.3.4. Eneseregulatsiooni oskused	13
4.4. Üldoskuste hindamine hoiurühmas	13
5. 3-7-AASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	14
5.1. Üldoskused: 3-4aastane laps	14
5.2. Üldoskused: 4-5aastane laps	16
5.3. Üldoskused: 5-6aastane laps	17
5.4. Üldoskused: 6-7aastane laps	18
6. 3-7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI	20
6.1. Mina ja keskkond	21
6.1.1. Väärtuskasvatus	26
6.1.2. Õuesõpe	27
6.1.3. Liikluskasvatus	28
6.2. Keel ja kõne	28
6.2.1. Eesti keel kui teine keel	31
6.3. Matemaatika	33
6.4. Digitehnoloogia	37
6.5. Kunst	39
6.6. Muusika	41
6.7. Liikumine	43
7. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE JA HINDAMINE	46
7.1. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted	46
7.2. Lapse arengu hindamise ja analüüsimise korraldus	46
7.3. Koolivalmidus	47
7.4. Lapse individuaalse arengu toetamine	47
7.5. Toevajaduse dokumenteerimine	48
8. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	50
9. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	52

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1.1. Kuressaare Ristiku Lasteaia üldiseloostus

Lasteaed avati 1983 aastal 12-rühmalisena.

Kingissepa 5. Lastepäevakodu 1983 – 1990;

Kuressaare 5. Lastepäevakodu 1990 – 2000;

Kuressaare 5. Lasteaed 2000 – 31.08.2010;

1.09.2010, mil lasteaed renoveeriti, nimetati lasteasutus Kuressaare Ristiku Lasteaiaks ja kinnitati uueks aadressiks Ristiku 2B, 93811 KURESSAARE.

11 rühmale valiti pedagoogide ettepanekul nimed: Pääsupojad, Mesimummid, Lepatriinud, Kiilikesed, Tibud, Õunakesed, Võililled, Maasikad, Päikesekiired, Liblikad, Rukkililled.

01.09.2026 seisuga kuulub lasteaias pedagoogilisse koosseisu: direktor, õppejuht, 17 rühmaõpetajat, 2 muusikaõpetajat ja liikumisõpetaja.

1.2. Kuressaare Ristiku Lasteaia eripära

Üldinfo

Aadress: Ristiku 2b, Kuressaare

Omandivorm: Saaremaa valla munitsipalaasutus

Rühmade arv: 11 (3 hoiurühma, 8 lasteaiarühma)

Õppekeel: eesti keel

Tööaeg: lasteaed on avatud 7.30-18.00

Kodulehekül: <http://ristikulasteaed.weebly.com/>

Facebooki leht: www.facebook.com/RistikuLasteaed/

Lasteasutuse eripära: tuleneb lasteaia rekonstrueerimisest, tervise edendamisest, folkloori taaselustamisest, traditsioonidest, õppimise ja õpetamise meetoditest, printsiipidest:

- Lasteaial on alates 2010. aasta oktoobrist võimalus tööd teha kaasaegses keskkonnas. Kuressaare Ristiku Lasteaia sümboliks on neljaleheline ristikehin hoitud kätel. Logo meenutab nelja üksteise poole suunatud erivärvides südant, mis sümboliseerib omakorda ühist peret ning armastust ja ühte hoidmist.
- Lasteaias on 11 rühma. Iga rühma sisekujundus lähtub konkreetsest rühma nimest. Lasteaia rühma nimede valikul on lähtutud koduõue kontseptsioonist. See tähendab, et lasteaed toimib põhimõttel, kus laps tunneb end sama turvaliselt nagu kodus. Koduõue on oma, armas ja kindel ning seal on: Pääsupojad, Mesimummid, Õunakesed, Tibud, Lepatriinud, Kiilikesed, Võililled, Rukkililled, Liblikad, Päikesekiired, Maasikad. Rühmale on disainitud logo ja värvilahendus lähtuvalt rühma nimest.
- Lasteaia omanäolisust rõhutavad elurõõmastes värvides interjöörid, põnevalt disainitud triibupõrandad ja 2 söögisaali, laulusaal ning võimla.
- Lasteaia õuealal on värvikirevad atraktsioonid ja kaasaegne valguslahendus.

- Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna kvaliteeti toetavad helikindlad ukсед, heli neelavad laeplaadid, puit-alumiinium aknaraamid. Lisaks on 2024. ja 2026. aastal paigaldatud kõikidesse rühmadesse ning muusika- ja liikumise saali õhksoojuspumbad.
- Kuressaare Ristiku Lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku ning sellest lähtuvalt pööratakse lasteaias tähelepanu lapse tervise edendamisele ja hoidmisele, tegeletakse lasteaiapere heaolu ja tervise keskkonna edendamisega.
- Lasteaia tegevuse keskmes on lapse tervise hoidmine ja tugevdamine läbi tervisliku toitumise ning kehalise aktiivsuse väärtustamise. Lasteaias toimuvad tervise- ja spordinädalad, väljasõidud loodusesse. Lisaks võtame osa piirkondlikest liikumis- ja spordiüritustest.
- Oluliseks väärtuseks on eesti rahvakultuuri hoidmine ja edasiandmine. Folkloori taaselustamine tegevustes: rahvaluule suur- ja väikevormid (liisusalmid, luuletused, legendid, muistendid jne).

Lasteaia traditsioonid lähtuvad aastaegadest, rahvakalendri ja muudest tähtpäevadest:

- tarkusepäev;
- sügisandide näitus;
- sügisene spordinädal;
- koolieelikutele Päästeametiga koostöös koolitus “Tulest targem”;
- mardipäeva ja kadripäeva tähistamine;
- leivanädal;
- lasteaia sünnipäev – 3. detsember;
- Eesti Vabariigi aastapäev;
- vastlapäev;
- südamenädal;
- sõbrapäeva tähistamine;
- perepeod (jõulupeod, kevadpeod, perepäevad);
- lõpetajate ekskursioon Suure Tõllu radadel;
- koolieelikute osalemine valla lasteaedade spordipäeval linna staadionil;
- lõpetajate osalemine laste kevadpäeval;
- kooliminevate laste lõpupidu;
- lastekaitsepäev.

Meetodid: Kuressaare Ristiku Lasteaias kasutatakse erinevaid õppemeetodeid ja võtteid:

- vaatlus;
- vestlus;
- jutustamine pildi järgi;
- ettelugemine;
- küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- õppekäik, matk, ekskursioon;
- draama;
- joonistamine, maalimine, voolimine, rebimine, kleepimine;

- laulmine, muusika kuulamine;
- rütmimängud;
- katsed, uurimused;
- mäng: loov-, rolli-, lavastus-, ehitus-, liikumis-, õppe-, laua- ja reeglimäng jne
- digi- ja robotikavahendite kaasamine.

Printsiibid:

Turvalisus – lastele on tagatud turvaline õpi- ja kasvukeskkond.

Järjepidevus – oskuste pidev kordamine ja uue omandamine põhimõttel kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale.

Integreeritus – lõimida õpetuses ja kasvatuses erinevaid tegevusi kasutades erinevaid mooduseid: mäng, käeline tegevus, näitlemine, meisterdamine, katsetamine, õppekäigud.

Koostöö – lapse arengu toetamine koostöös vanemate ja pedagoogidega.

Individaalsus – lapse igakülgse arengu tagamine arvestades tema eripära.

Tolerantsus – erisuste mõistmine ja nende arvestamine.

Väärtused – ühiskonnas aktsepteeritud väärtuste järgimine.

1.3. Kuressaare Ristiku Lasteaia missioon, visioon, väärtused

VISIOON

Ristiku lasteaed on tervist väärtustav ja loodust hoidev õnnelik lasteaia pere.

MISSIOON

Oleme professionaalne, lapse õpihima ja tervist toetav lasteaia pere.

Terves kehas terve vaim.

VÄÄRTUSED

Professionaalsus

Me omame erialast pädevust, oleme pidevas arengus ja panustame enesetäiendamisse. Käitume väärikalt ja lugupidavalt igas olukorras, oleme eeskujuks nii suurtele kui väikestele. Me oleme paindlikud, avatud muutustele ja arengule.

Roheline mõtteviis

Me hoolime looduskeskkonnast ja käitume keskkonnasäästlikult (taaskasutus, prügi sorteerimine, mõistlik tarbimine).

Tervis

Me hindame tervislikku eluviisi ja mõttelaadi. Oleme aktiivsed liikujad ning väärtustame mitmekülgset ja tervislikku toitumist.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE KORRALDUS JA PÕHIMÕTTED

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga. Üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lapse üldoskuste ja valdkondlike oskuste kujunemist ning arengut, et luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus. (Alushariduse riiklik õppekava § 4)

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel:

- selgitatakse välja lapse arengutase, millest lähtutakse tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
- tagatakse igale lapsele eduelamus;
- toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
- luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostööine õhkkond;
- väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis;
- väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märgatakse ja toetatakse last erinevates keelekasutusolukordades;
- kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks.

Kõik töötajad panustavad lapse arengu toetamiseks ja tema potentsiaali parimaks avaldumiseks. (Alushariduse riiklik õppekava § 5)

2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korraldus

Kuressaare Ristiku Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine toimub õppeaasta vältel paindlikult, lähtudes rühma eripärast, laste arengust ja huvidest. Enamasti kavandatakse tegevusi nädalaplaanide alusel, vajadusel ka kuuplaanidena. Lisaks kasutavad õpetajad projektõppe elemente, et toetada laste aktiivset ja mängulist õppimist. Muusika- ja liikumistegevusi kavandavad vastava valdkonna õpetajad. Suveperioodil keskendutakse kordavatele ja mängulistele õuesõppe tegevustele

Kuressaare Ristiku Lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mille aluseks on Alushariduse riiklik õppekava (Vabariigi Valitsuse 07. august 2025. a määrus nr 33).

Õppe- ja kasvatustegevus toimub igapäevatoimingute, mängu ning kavandatud ja spontaansete tegevuste kaudu. Laps on aktiivne õppija, keda kaasatakse tegevustesse ning toetatakse valikute tegemisel ja loovuse väljendamisel. Õpetaja roll on olla lapse arengu suunaja, toetaja ja keskkonna kujundaja.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel lähtutakse lapsest, alushariduse alusväärtustest ning põhimõttest liikuda lähemalt kaugemale ja üksikult üldisemani. Õppesisu valikul arvestatakse lapse elukeskkonda, kodukoha loodust ja kultuuri, lasteaia asukohta, rahvakalendrit ja rühma eripära, lähtudes koduloolisuse printsiibist.

Õppe- ja kasvatustegevus on lõimitud, seostades erinevaid valdkondi, teemasid ja tegevusi tervikuks. Planeerimine on pidev protsess, kus lähtutakse laste vaatlusest, mängust, vestlustest ja igapäevastest olukordadest ning kohandatakse tegevusi vastavalt laste vajadustele ja huvidele.

Igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel kasutatakse nädalaplaani, mis aitab tagada tegevuste eesmärgipärasuse, süsteemsuse ja järjepidevuse. Nädalaplaanis kavandatakse erinevad õppetegevused, mängud, loovtegevus ja muud tegevused, mille kaudu laps omandab uusi teadmisi ja oskusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse teemad kujunevad planeerimise käigus ning nende valikul arvestatakse:

- laste huve, küsimusi ja mängu
- rühmas toimuvaid olukordi ja sündmusi
- aastaaegu, rahvakalendrit ja ümbritsevat keskkonda
- kodukoha loodust ja kultuuri
- õppekava eesmärgid ja üldoskusi
- rühma arenguvajadusi
- käimasolevaid projekte

Õppeaasta jooksul rakendatakse rühmades **projektõppe metoodika põhimõtteid**. Projektõppe võimaldab tegeleda laste jaoks tähenduslike teemadega süvendatult ning toetab uurimist, avastamist, koostööd ja loovust. Projektide teemad kujunevad laste küsimuste, ideede ja kogemuste põhjal ning neid kavandatakse koostöös lastega. Projektid võivad olla erineva kestuse ja mahuga ning neid lõimitakse igapäevategevustega.

Õppeaasta tegevuskava

Lasteaia **õppeaasta tegevuskava** valmib õpetajate ühistööna ning määrab kindlaks õppeaasta üldised eesmärgid, prioriteetsed arenguvaldkonnad, ühistegevused, üritused, arendustegevuse suunad ning koostöö lapsevanematega.

Õppeaasta tegevuskavast lähtuvalt koostab iga rühm oma tegevuskava. Rühma tegevuskava koostamisel selgitatakse õppeaasta alguses välja rühmas olevate laste vanuselised, individuaalsed ja arengulised iseärasused, tuginedes eelmise õppeaasta kokkuvõtetele, laste arengu analüüsile ning arenguveestluste tulemustele. Rühma tegevuskava on paindlik ning seda täiendatakse vastavalt laste arengule ja rühmas toimuvatele muutustele.

Õppe- ja kasvatusprotsessi aluseks rühmas on **rühma õppeaasta tegevuskava**, milles sisalduvad:

- rühma eripära/ laste arengulised iseärasused (üldine koosseis, laste vanuseline ja arenguline eripära, vajadusel tuuakse välja rühma tugevused)
- rühma eesmärgid õppeaastaks
- õppetegevuste korraldus (nädalaplaan, projektõpe, teemade valik, lõiming)
- vanuserühma päevakava
- laste arengu hindamise põhimõtted
- koostöö lastevanematega
- erivajaduste toetamine- meetodid ja võtted erivajadusega lapse arengu toetamiseks
- ühisüritused, rühma traditsioonid/üritused ja õppekäigud
- muu rühma jaoks oluline

Pedagoogiline dokumenteerimine

Dokumenteering toimub igapäevaselt, sh Eliisi keskkonnas päevakirjelduse ja analüüsi all, kuhu kantakse kavandatud ja läbiviidud tegevused ning tehtud muudatused (nt lisategevused, tegevuste asendamine, teema muutus).

Pedagoogiline dokumenteerimine on järjepidev protsess, mille käigus tehakse nähtavaks õppe- ja kasvatusgevuse seos õppekavaga, eesmärgid, tegevused, teemakäsitletus ning kokkuvõtte eesmärkide saavutamisest, samuti õppimise protsess (kogemused, tegevused) ja laste kognitiivne potentsiaal (arutlusoskus, väljendatud seisukohad, teadmised).

Õpetaja analüüsib:

- laste osalust ja kaasatust tegevustes
- püstitatud eesmärkide saavutamist
- laste individuaalset arengut ja õpioskusi
- kasutatud meetodite ja keskkonna sobivust

Analüüsi põhjal teeb õpetaja järeldused, mille alusel:

- kohandab edasise tegevusi ja eesmärke
- toetab laste individuaalset arengut
- planeerib järgmisi õppetegevusi ja projekte
- vajadusel muudab õpikeskkonda või metoodikat

3. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

Õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus, milles laps areneb ja õpib. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi. (Alushariduse riiklik õppekava § 5)

Sotsiaalne keskkond põhineb hoolivatel ja lugupidavatel suhetel, kus iga laps tunneb end väärtustatuna ja turvaliselt. Lasteaias kujundatakse koostööoskust, arvestamist teistega ning oskust väljendada oma mõtteid ja tundeid. Täiskasvanu on eeskujuks, toetaja ja suunaja, kes loob positiivse suhtluskultuuri ning aitab ennetada konflikte ja kiusamist.

Vaimne keskkond toetab lapse uudishimu, õppimistahet ja eneseväljendust. Lapsel on võimalus küsida, katsetada, eksida ja uuesti proovida. Õppetegevused on mängulised, paindlikud ja lähtuvad lapse huvidest ning arengutasemest. Täiskasvanu roll on märgata iga lapse eripära ning toetada tema individuaalset arengut, pakkudes eduelamusi ja julgustades omaalgatust.

Füüsiline keskkond on turvaline, mitmekesine ja inspireeriv, võimaldades nii aktiivset liikumist kui ka rahulikku tegutsemist. Ruumid ja vahendid on lapsele kättesaadavad ning toetavad iseseisvust ja valikute tegemist. Oluline osa õpi- ja kasvukeskkonnast on õuesõpe, kus laps saab vahetu kogemuse loodusega, arendab oma liikumisoskusi ning õpib märkama ja hoidma ümbritsevat keskkonda.

Digitaalne keskkond on loomulik osa kaasaegsest õpi- ja kasvukeskkonnast ning seda kasutatakse eesmärgistatult ja teadlikult. Digitehnoloogia ei ole omaette eesmärk, vaid vahend õppimise rikastamiseks. Lapsed kasutavad digivahendeid mänguliselt ja loovalt – pildistavad, loovad lihtsat digisisu, kasutavad hariduslikke rakendusi ning katsetavad robotikavahenditega. Digivahendite kasutamisel suunatakse lapsi turvalisele ja vastutustundlikule käitumisele, teistega arvestamisele ning teadlike valikute tegemisele. Digikeskkond toetab lapse digipädevuse kujunemist ning aitab mõista tehnoloogia rolli igapäevaelus.

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel tehakse koostööd lapsevanematega, et tagada ühtne arusaam lapse arengut toetavatest väärtustest ja põhimõtetest. Keskkond on paindlik ja ajas arenev, lähtudes laste vajadustest ning ühiskonna muutustest.

4. HOIURÜHM

4.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine hoiurühmas

Esimesed eluaastad on lapse arengu seisukohalt kõige tundlikum aeg. Turvaline ja toetav keskkond loob aluse positiivsele enesehinnangule ning annab lapsele julguse avastada ja tunnetada maailma. Hästi läbimõeldud kasvukeskkond toetab lapse kujunemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks.

Õpi- ja kasvukeskkonna põhimõtted kuni 3-aastaste puhul:

1. **Turvalisus ja rutiin** – Laps vajab kindlustunnet ja etteaimatavust. Selged päevakavad ja tuttavad tegevused annavad lapsele rahu ning loovad õppimiseks vajaliku tasakaalu.
2. **Emotsionaalne tugi ja kiindumus** – Täiskasvanu soe ja hooliv suhtumine aitab lapsel tunda end väärtuslikuna ning soodustab usaldust. Positiivsed emotsioonid on aluseks uute teadmiste ja oskuste omandamisel.
3. **Mänguline õpe** – Lapsed õpivad kõige rohkem läbi mängu. Lihtsad mängud, katsetamised ja igapäevased olukorrad (nt söömine, riietumine, jalutuskäik) on väärtuslikud õpivõimalused.
4. **Liikumine ja avastamine** – Füüsiline keskkond peaks pakkuma lapsele võimalust ronida, roomata, kõndida, katsuda ja uurida. Laps õpib oma keha ja maailma tundma liikumise kaudu.
5. **Sotsiaalsed kogemused** – Lapsed õpivad suhtlemist, jagamist ja teistega arvestamist. Esimesed suhted eakaaslastega loovad aluse hilisematele sõprussuhetele.
6. **Keel ja suhtlus** – Igapäevased vestlused, laulud ja juttude jutustamine arendavad lapse sõnavara ja suhtlemisoskust. Täiskasvanu roll on lapse keelelist arengut teadlikult toetada.
7. **Digitaalne kokkupuude** – Väikelaste puhul on digikeskkonna roll pigem minimaalne ja toetav. Digivahendit saab kasutada näiteks muusika kuulamiseks või lihtsate piltide vaatamiseks, kuid põhiosa õppimisest peab toimuma vahetu kogemuse kaudu.

Keskkonna planeerimisel arvestatakse laste vanust, arenguvajadusi ja rühma eripära. Õpi- ja kasvukeskkond peab olema turvaline, mänguline ning toetama laste iseseisvust, uudishimu ja avastamisrõõmu.

Õpi- ja kasvukeskkond tugineb väärtustele: lapse individuaalsuse austamine, võrdsed võimalused, mängulisus, hoolivus ning koostöö lapsevanematega. Õpetaja loob lapsele turvalise ja toetava keskkonna, kus ta saab areneda omas tempos. Keskkonna kujundamisse panustavad kõik hoiurühmas töötavad täiskasvanud ning vajadusel kaasatakse lapsevanemaid.

4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus hoiurühmas

Õppimine ja kasvamine toimuvad igapäevatoimingute, laste mängu ning nii kavandatud kui ka spontaansete tegevuste kaudu. Igapäevased tegevused, nagu söömine, riietumine, õues

viibimine ja vestlused, toetavad lapse enesekohaste oskuste, suhtlemise ja iseseisvuse arengut. Mängulised tegevused pakuvad lapsele loomulikku ja rõõmsat õppimiskeskkonda.

Hoiurühmas algavad hommikud enamasti hommikuringiga luues stabiilse ja rõõmsa päeva alguse. Laulude, salvide ja tuttavate tervituste abil areneb lapse keeleoskus, eneseväljendus ja keskendumisvõime.

Tegevusi kavandatakse nii individuaalselt, väikestes gruppides kui ka kogu rühmaga, et toetada nii iseseisvust kui ka koostööoskust. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel lähtutakse lapse arengust, huvidest ja võimetest ning alushariduse alusväärtustest, järgides põhimõtet „lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale“.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, läbiviimine ja hindamine on paindlik protsess, mille aluseks on pedagoogiline dokumenteerimine. Dokumenteerimine aitab seostada tegevusi õppekavaga, märgata lapse arengut, kavandada edasisi tegevusi ning toetada iga lapse individuaalseid vajadusi.

Tegevuste läbiviimise koha valikul lähtutakse eesmärkidest ja laste vajadustest. Keskkond valitakse nii, et see toetaks erinevate valdkondade lõimimist ning laste aktiivset osalemist. Võimalusel viiakse õppetegevused läbi loomulikus keskkonnas, et siduda õpitav laste igapäevaelu ja kogemustega.

4.3. 1-3-aastaste laste üldoskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse lastehoiurühmas kõigi igapäevaste tegevuste kaudu. Läbi üldoskuste kujunemise arenevad laste teadmised ja oskused ka keele ja kõne, matemaatika, kunsti ning teistes õppekava valdkondades.

Täiskasvanud jälgivad lapse toimetulekut, märkavad tema edusamme ja abivajadust ning loovad sellest lähtuvalt sobiva keskkonna uute oskuste õppimiseks. Õppimine toimub mängu, praktilise tegevuse ja igapäevaelu olukordade kaudu. Kasutatakse erinevaid vahendeid, pildimaterjali ja liikumist ning täiskasvanu toetab last rahuliku ja arusaadava juhendamiseega.

4.3.1 Mänguoskused

Mänguoskuste areng toimub järk-järgult ning vajab igapäevast harjutamist ning sobivat keskkonda ja vahendeid, mis toetavad lapse iseseisvat tegutsemist, katsetamist ja avastamist. Mängu arengut mõjutavad lapse varasemad kogemused, ümbritsev keskkond, kaaslased ja täiskasvanu suunamine.

Väikelapseas toimub õppimine peamiselt meelte, liikumise ja esemelise tegevuse kaudu. Laps tutvub ümbritsevaga, jäljendab täiskasvanute tegevusi ning kasutab mängus oma igapäevaseid kogemusi. 1–3-aastaste laste mäng on enamasti lihtne, korduv ja seotud päriseluga ning toimub sageli koos täiskasvanuga.

Õpetaja loob mänguks turvalised tingimused, pakub eakohaseid vahendeid, suunab ja toetab mängu ning aitab sellel muutuda mitmekesisemaks, loovamaks ja sotsiaalsemaks.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- 3) jälgendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- 5) kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 6) suhtub kaaslaste mängu heatahtlikult;
- 7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

4.3.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetus- ja õpioskuste areng väikelapseeas toimub kiiresti ning on seotud lapse igapäevaste kogemuste ja suhtlemisega. Laps õpib maailma tundma tegutsedes, katsetades ja jälgendades, avastades põhjus-tagajärg seoseid ning lahendades lihtsaid probleeme. Õppimine toimub mängu ja igapäevaelu kaudu ning vajab täiskasvanu toetust ja arengut toetavat keskkonda.

Vanuse kasvades arenevad lapse tähelepanu, mälu, mõtlemine ja kujutlusvõime. Laps hakkab märkama seoseid, järgima lihtsaid juhiseid ning võrdlema ja rühmitama esemeid. Keele areng toetab õppimist ja eneseväljendust. Tunnetus- ja õpioskusi arendatakse mänguliste ja eakohaste tegevuste kaudu, lähtudes lapse huvidest ja arengutasemest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda vastavalt oma arengutasemele;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- 8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- 9) suudab järgida lihtsat juhust;
- 10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

4.3.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused vanuses 1–3 aastat arenevad kiiresti. Sellel perioodil õpivad lapsed läbi mängu, jälgendamise ja suhtlemise, kuidas suhelda teistega, väljendada oma tundeid ning mõista teiste omi.

1–3-aastane laps õpib peamiselt jäljendamise kaudu, matkides täiskasvanute ja teiste laste tegevusi. Laps tunneb huvi kaaslaste vastu ning püüab nendega kontakti luua ja koos tegutseda. Suhtlemine toimub sageli mitteverbaalselt – viibates, osutades või esemeid näidates. Need suhtlusviisid loovad aluse hilisemate suhtlus- ja kõneoskuste kujunemisele.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove

4.3.4 Eneseregulatsiooni oskused

1-3-aastase lapse arengus on eneseregulatsioon üks olulisemaid oskusi, mis hakkab selles vanuses kujunema. Laps õpib järk-järgult juhtima oma emotsioone, käitumist ja tähelepanu. Eneseregulatsiooni oskused arenevad arenevad aja jooksul läbi korduvate kogemuste ja täiskasvanu toetuse.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-aastane laps:

- 1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- 2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- 3) suudab lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- 4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- 5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- 6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

4.4. Üldoskuste hindamine hoiurühmas

Hoiurühmas toetatakse ja jälgitakse lapse üldoskuste kujunemist igapäevaste tegevuste käigus. Hindamine on pidev ja loomulik protsess, mis toimub mängu, suhtlemise ning igapäevatoimingute kaudu. Hindamise eesmärgiks on märgata lapse arengut, toetada tema tugevusi ning kavandada edasisi tegevusi lapse individuaalse arengu toetamiseks.

Lapse arengut hinnatakse hoiurühmas eelkõige vaatluse teel, pöörates tähelepanu tema sotsiaalsetele ja eneseteenindusoskustele, suhtlemisele, mängule ning toimetulekule rühmaelus. Vaatlusi tehakse aasta jooksul jooksvalt, kirjalik kokkuvõte koostatakse enamasti kevadel lasteaia arengu jälgimise tabeli alusel. Lapse arengu toetamiseks tehakse koostööd lapsevanemaga ning vajadusel viiakse läbi arenguveestlus.

5. 3-7-AASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma: mänguoskused, sotsiaalsed oskused, eneseregulatsiooni oskused, tunnetus- ja õpioskused.

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja arengu alus. Mängu kaudu õpib laps suhtlema, väljendama tundeid, omandama uusi teadmisi ja kogemusi. Mäng arendab kõiki üldoskusi ning toetab õppimist loomulikult ja lapsele omasel viisil.

Sotsiaalsed oskused kujunevad igapäevastes suhtlussituatsioonides täiskasvanute ja eakaaslastega. Laps õpib koostööd, eneseväljendust, teistega arvestamist ning oma käitumise suunamist. Tugevad sotsiaalsed oskused loovad aluse enesekindluseks ja toimetulekuks erinevates olukordades.

Eneseregulatsioon hõlmab tähelepanu suunamist, mälu kasutamist ja oma käitumise juhtimist. See aitab lapsel keskenduda, järgida juhiseid ja tulla toime erinevate ülesannetega. Hästi arenenud eneseregulatsioon toetab lapse valmisolekut kooliks.

Tunnetusoskused on seotud taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemise juhtimisega. Need aitavad lapsel maailma mõista, seoseid luua ja probleeme lahendada. Tunnetusoskused loovad aluse edasiseks õppimiseks, sealhulgas lugemis- ja matemaatikaoskuste kujunemisele.

Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengule toetudes ning väljenduvad lapse suutlikkuses õppida, uurida ja katsetada. Laps õpib hankima teadmisi, tegema järeldusi ja kasutama õpitut uutes olukordades. Õpioskused toetavad iseseisvust, enesekindlust ja sujuvat kohanemist koolieluga.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

5.1. Üldoskused: 3-4aastane laps

Mänguoskused

- Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel.
- Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe).
- Matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt.
- Soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge.
- Algatab lihtsaid mängu (nt autosõit).
- Mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel.
- Mängib mängu ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel.

- Osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda.
- Tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel.

Sotsiaalsed oskused

- Suhtleb eakaaslastega ja tuttavate täiskasvanutega.
- Märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele (rõõm, kurbus).
- Jagab mänguasju täiskasvanu julgustusel.
- Mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil.
- Järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid täiskasvanu juhendamisel.
- Märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv).
- Avaldab eelistust kahe valiku vahel.
- Proovib uut tegevust täiskasvanu toel.

Eneseregulatsiooni oskused

- Väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt nutt, kallistamine).
- Osaleb täiskasvanu toel mängudes ja igapäevategevustes.
- Järgib lihtsamaid juhiseid täiskasvanu suunamisel ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele.
- Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning püüab neid täiskasvanu toel igapäevategevustes järgida.
- Osaleb täiskasvanu suunamisel rahunemist soodustavates tegevustes.
- Saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, söömine, tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (lehtede riisumine, mänguasjade koristamine).

Tunnetus- ja õpioskused

- Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist.
- Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel.
- Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhist (nt „Palun pese käed”).
- Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi.
- Rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid).
- Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“).
- Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge.
- Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).

5.2. Üldoskused: 4-5aastane laps

Mänguoskused

- Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule.
- Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jälgendab lihtsaid tegevusi.
- Rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi.
- Algatab lihtsamaid mänge (nt „teeme kooki”).
- Algatab lihtsama sisuga lühiajalisi mänge.
- Võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni.
- Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada.
- Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga.
- Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.

Sotsiaalsed oskused

- Alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest.
- Märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata.
- Teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi.
- Tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi.
- Tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel.
- Teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed.
- Pakub ideid tegevuste osas.
- Tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel.

Eneseregulatsiooni oskused

- Kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb).
- Algatab mõningaid mänge ja tegevusi täiskasvanu suunamisel.
- Lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist.
- Oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.
- Õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- On omandanud esmased eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.

Tunnetus- ja õpioskused

- Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel.
- Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele.
- Täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel.

- Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi”) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?”) ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel.
- Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid).
- Eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid”).
- Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti”), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist.
- Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).

5.3. Üldoskused: 5-6aastane laps

Mänguoskused

- Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule.
- Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga.
- Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid.
- Algatab mängu ja toob neisse uusi ideid
- Mängib üksi ja koos kaaslasega ning muudab mängu kulgu.
- Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele.
- Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida.
- Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt.
- Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.

Sotsiaalsed oskused

- Vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid.
- Arvestab teiste tunnetega grupitegevustes.
- Töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast.
- Teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama.
- Järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid.
- Räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil.
- Arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega.
- Püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsides täiskasvanu abi.

Eneseregulatsiooni oskused

- Suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm).
- Kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi.

- Tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel.
- Oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lähtuda kokkulepitud reeglitest.
- Oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- Saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).

Tunnetus- ja õpioskused

- Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule.
- Reageerib sobivalt täiskasvanu juhiste ja osaleb lühikeses arutelus.
- Täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“).
- Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb).
- Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks).
- Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid.
- Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“).
- Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.

5.4. Üldoskused: 6-7aastane laps

Mänguoskused

- Suudab mängule keskenduda.
- Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
- Rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi.
- Näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust.
- Algatab mängu ja arendab mängude sisu.
- Täidab mängudes erinevaid rolle.
- Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
- Järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
- Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

Sotsiaalsed oskused

- Tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda.
- Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
- Oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi.
- Teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi.
- Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
- Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
- Osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides.
- Suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Eneseregulatsiooni oskused

- Suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada.
- Kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni.
- Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda.
- Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
- Oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

Tunnetus- ja õpioskused

- Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda.
- Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
- Suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust.
- Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada.
- Oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada.
- Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
- Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades.
- Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

6. 3-7-AASTASE LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad

Mina ja keskkond	1) sotsiaalne keskkond 2) tehiskeskkond 3) looduskeskkond
Keel ja kõne	1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus
Matemaatika	1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine 2) suurused ja mõõtmine 3) geomeetrilised kujundid
Kunst	1) kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtavalt kujul 2) kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist
Muusika	1) laulmine 2) muusika kuulamine 3) muusikalis-rütmiline liikumine 4) pillimäng
Liikumine	1) liikumisalased üldteadmised 2) põhiliikumised 3) liikumismängud 4) erinevad spordialad 5) tants ja rütmika

Õppe- ja kasvatustegevus toimub paindlikult, arvestades laste vanust, arengutaset ja individuaalseid eripärasid. Vajadusel rakendatakse tegevuste läbiviimisel alarühmi, mille suurus ja koosseis kujunevad vastavalt rühma vajadustele.

Õppetegevusi kavandatakse ja viiakse läbi erinevates vormides:

- kogu rühm osaleb ühises tegevuses, kus vajadusel ülesandeid diferentseeritakse vastavalt laste vanusele ja individuaalsele arengutasemele
- tegevused toimuvad samaaegselt erinevates alarühmades, arvestades laste huve, oskusi ja vajadusi
- tegevus viiakse läbi ühe alarühmaga, samal ajal kui teised lapsed tegutsevad iseseisvalt või juhendatult

Õpetaja toetab laste iseseisvust, koostööd ja aktiivset osalust, suunates ja kohandades tegevusi vastavalt laste arengule ja õpieesmärkidele.

6.1. Mina ja keskkond

Valdkond Mina ja keskkond õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeltusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Mina ja keskkond (3-4aastane laps)

Alavaldkond	3-4
Mina	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse.
Kehaosad ja privaatsus	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse).
Kodu, pere, peretraditsioonid	Räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid.
Ametid	Nimetab igapäevaelust tuttavamaid ameteid (nt õpetaja, arst).
Eesti sümbolid ja kultuuritraditsioonid	Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.
Erinevuste mõistmine	Märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt.
Turvalisus, abi kutsumine	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget.
Tervis ja keskkond	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada.
Hammaste tervis	Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid.
Isiklik hügieen	Teeb hügieenitoiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga.
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib prügi).
Kodukoha eripära ja loodus	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti.
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Nimetab täiskasvanu juhendamisel ööpäeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega seotud tegevusi ning tutvub erinevate aastaegade.

Alavaldkond	3-4
Loodusnähtused	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel.
Ohud seoses keskkonnaga	Arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel).
Liiklus	Nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust.
Tervislik toitumine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks juur- ja puuviljad on kasulikud.
Tervise väärtustamine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik.
Kiusamisvaba käitumine	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud.
Raha	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis on raha ja milleks seda kasutatakse.

Mina ja keskkond (4-5aastane laps)

Alavaldkond	4-5
Mina	Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada).
Kehaosad ja privaatsus	Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatseid ja kuuluvad ainult talle.
Kodu, pere, peretraditsioonid	Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest.
Ametid	Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad.
Eesti sümbolid ja kultuuritraditsioonid	Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu).
Erinevuste mõistmine	Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi.
Turvalisus, abi kutsumine	Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112.
Tervis ja keskkond	Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine).
Hammaste tervis	Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta.
Isiklik hügieen	Teab vajalikke hügieenitoiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel.
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes.
Kodukoha eripära ja loodus	Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud).

Alavaldkond	4–5
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja me riisume lehti).
Loodusnähtused	Kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega.
Ohud seoses keskkonnaga	Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita).
Liiklus	Arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda).
Tervislik toitumine	Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus).
Tervise väärtustamine	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus).
Kiusamisvaba käitumine	Mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise.
Raha	Teab, et täiskasvanud käivad tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist.

Mina ja keskkond (5-6aastane laps)

Alavaldkond	5–6
Mina	Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega.
Kehaosad ja privaatsus	Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed, ning oskab seista oma isiklike piiride eest.
Kodu, pere, peretraditsioonid	Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet.
Ametid	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada.
Eesti sümbolid ja kultuuritraditsioonid	Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.
Erinevuste mõistmine	Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuritraditsioone.
Turvalisus, abi kutsumine	Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbril ning millist infot helistades edastada.
Tervis ja keskkond	Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab.
Hammaste tervis	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).

Alavaldkond	5–6
Isiklik hügieen	Selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt.
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha.
Kodukoha eripära ja loodus	Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri).
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring.
Loodusnähtused	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegadeaga.
Ohud seoses keskkonnaga	Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades.
Liiklus	Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades.
Tervislik toitumine	Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
Tervise väärtustamine	Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist.
Kiusamisvaba käitumine	Teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada.
Raha	Selgitab raha kasutamise otstarvet – et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma).

Mina ja keskkond (6-7aastane laps)

Alavaldkond	6–7
Mina	Oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid.
Kehaosad ja privaatsus	Oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatset kehaosad teistest.
Kodu, pere, peretraditsioonid	Oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
Ametid	Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid.
Eesti sümbolid ja kultuuritraditsioonid	Oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi.
Erinevuste mõistmine	Saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid.
Turvalisus, abi kutsumine	Oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda.
Tervis ja keskkond	Oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida.
Hammaste tervis	Oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist.

Alavaldkond	6–7
Isiklik hügieen	Oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid.
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt.
Kodukoha eripära ja loodus	Tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust.
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites.
Loodusnähtused	Oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadeast.
Ohud seoses keskkonnaga	Oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega.
Liiklus	Oskab liikluses ohutult käituda.
Tervislik toitumine	Oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine.
Tervise väärtustamine	Oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel.
Kiusamisvaba käitumine	Oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine.
Raha	Oskab selgitada raha otstarvet.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- 2) oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- 3) oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 4) oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- 5) oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- 6) saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- 7) oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- 8) oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- 9) oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- 10) oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- 11) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- 12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- 13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- 14) oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadeast;
- 15) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;

- 16) oskab liikluses ohutult käituda;
- 17) oskab kirjeldada, tervisliku ja mitmekesine toitumise põhimõtteid ning teab, miks need on olulised tervise hoidmisel;
- 18) oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- 19) oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- 20) oskab selgitada raha otstarvet;

6.1.1 Väärtuskasvatus

Ristiku lasteaias peame esmatähtsaks last, tema kujunemist haritud, loova mõtlemisvõimega, avatud olemisega inimeseks. Inimese väärtushinnangud kujunevad eeskätt kodus, perekonnas. Ristiku lasteaias on loodud keskkond, mis toetab kodu nende väärtuste kujundamisel. Väärtuskasvatus ja väärtused on prioriteet kogu meeskonna tegevustes.

- Lasteaias on kesksel kohal väärtuskasvatuse rakendamine igapäevaselt läbi erinevate valdkondade, mängude ja igapäevategevuste.
- Õpetajad ja kogu personal on ise väärtuste kandja ja edastaja, olles eeskujuks lastele – laps järgib ja jäljendab täiskasvanuid.
- Laps tajub ka mitteverbaalset suhtlemist ja saab aru täiskasvanu intonatsioonist, liigutustest, tema tegelikest hoiakutest, kuigi sõnades võib täiskasvanu hoopis teisiti väljenduda. Samas lapsele on väga tähtis jälgida, kuidas käituvad ja mõtlevad teised lapsed. Suhtlemine eakaaslastega aitab kujuneda sotsiaalsetel oskustel.
- Lasteaia tegevustes on oluline, et õpetajate ja lastevanemate väärtused oleksid sarnaselt kokku lepitud ning toimuks koostöö.
- Lasteaial on välja kujunenud omad põhiväärtused

Väärtuskasvatuse sisu:

- üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid
- mitmesuguste väärtuste tundmaõppimine läbi lugude, situatsioonimängude, mõistete, vanasõnade, arutelu jm.
- väärtuste õppimine läbi loovmängu ja kavandatud tegevuste
- väärtuste kogemine lauludes, tantsudes, muusikas, liikumises ja teistes tegevustes
- väärtustel põhinevate sotsiaalsete suhtlemisoskuste õppimine ja harjutamine eakaaslaste ja täiskasvanutega
- kodu- ja lasteaiatraditsioonid
- eesti rahva tähtpäevad ja kombed
- teised rahvused Eestis
- lapsed mujal maailmas
- tolerantsus erisuste suhtes (erivajadusega inimesed, vanurid jt.)

6.1.2 Õuesõpe

Ristiku lasteaia õuealal on 3 õuesõppe majakest. Majakestel on katus, mis pakub kaitset päikese ja vihma eest võimaldades tegevusi läbi viia erineva ilmaga. Ühes majakeses on ka laud käelise tegevuse läbiviimiseks. Planeerides õuesõpet arvestab õpetaja ilmaolusid ja aastaaja iseärasusi. Ebasoodsate olude korral on õpetajal õigus kohandada planeeritud tegevuse sisu või lükata tegevus edasi sobivamale päevale. Õuesõppe tegevuste analüüs kajastub rühma päevikus.

Õuesõppe läbiviimise vajalikkuse põhjendus:

- Looduses vahetu kogemise kaudu omandatud teadmised on püsivamad – kuna need põhinevad emotsioonidel.
- Kui toas kasutame õppimiseks põhiliselt kuulmist ja nägemist, siis õues lisanduvad sinna ka teised meeled, lisaks liikumise abil kogetu.
- Õues õppimine on aktiivne ja tegevuslik, siia saab integreerida kõik lasteaia õppekava tegevusvaldkonnad.
- Õuesõppe on tihti mänguline, see teeb õppimise meeldivaks.
- Areneb koostöövõime, kaaslasega arvestamise oskus, suhtlemisoskus.

Õuesõppe on õppimine ehedas keskkonnas vahetu kogemise, isetegemise ja kogetu teistele vahendamise teel. (Mikk Sarv)

Õues õppimine toimub vaatluse ja mõtestamise, elamuse ja kogemuse, harjutamise ja katsetamise, meeldejätmise ja loomise, mängu ja matkimise kaudu.

Looduse rütmi tunnetamine ja sellest aru saamine toimub kogemuste teel ning ehedas looduskeskkonnas. Õpikogemuste mitmekesistamiseks viiakse läbi katseid, uuritakse, avastatakse ja kogetakse ise, rakendades selleks tööle kõik meeled. Õuesõppe eesmärgid, sisu ja eeldatavad tulemused on kajastatud valdkondade ainekavades ja üldoskuste kirjeldustes.

Peamised suunitlused:

- Õues õppimine toimub ehedas, õppimist toetavas keskkonnas kõigi meeltega vahetult kogedes, oma kätega ise tehes ja kogetud teistele vahendades ning edasi õpetades.
- Õuesõppe üheks eesmärgiks on säästliku ja loodushoidliku eluviisi õpetamine ning selle tunnetamine.
- Õuesõppe õpetuse üldeesmärgiks on kujundada välja isiksus, kes hoiab loodust, elab ja tegutseb keskkonda ning loodusressursse säästes.
- Õuesõppe tegevuste planeerimine toimub igas õppevaldkonnas, pakub lastele mitmekesiseid õpikogemusi, lähtutakse laste vajadustest.

6.1.3 Liikluskasvatus

Ristiku lasteaed on ümbritsetud tiheda liiklusega tänavatest ja seega on erilise tähelepanu all liikluskasvatus. Liiklusõpetus toimub jooksvalt kogu õppeaasta jooksul. Liiklusohutuse järgimine on integreeritud rühma tegevustesse. Muusika- ja liikumistegevused toetavad liikluskasvatust temaatiliste mängude ja lauludega, ohutu liikumisega tegevustes. Oluline on õpetada üksteist arvestavaid liiklejaid, kellel on – ohutu liiklemise harjumused, liikluskeskkonna tajutav, teadmised ja oskused, mis toetavad ohutust erinevates liiklusolukordades.

Liikluskasvatuse eesmärgiks on, et laps:

- omab ettekujutust ohtudest tänaval ja liikluses
- omandab ohutuks liiklemiseks (jalakäijana) vajalikud teadmised, oskused ja harjumused
- teab helkuri ja jalgrattakiivri kasutamise vajalikkust
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda liikluses tähelepanelikult ja ohutult

Liikluskasvatuse sisu:

- Liiklus tänaval ja teedel
- Ohutus liiklemisel
- Valgusfoor
- Liiklusmärgid (ülekäigurada, rattatee)
- Helkuri vajalikkus (liiklemine valges ja pimedas)
- Ohutu jalgrattasõit (kiiver)
- Turvavöö kasutamise vajalikkus

6.2. Keel ja kõne

Valdkond Keel ja kõne õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti keele, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keele- ja kõnevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustreerimise vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt

mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;

8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Keel ja kõne (3-4aastased lapsed)

Alavaldkonnad	3–4
Kirjalik kõne	Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas, nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirjapildis ära oma nime. Matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.
Hääldamine	Hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).
Sõnavara	Kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu ja moodustab kahe- kuni kolmesõnalisi lauseid.
Suhtlemine	Algatab ise aktiivselt suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses.
	Jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.
	Reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhisteile.
	Püüab oma mõtteid ja soove väljendada täiskasvanu suunavate küsimuste abil.
	Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid).
	Loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme.

Keel ja kõne (4-5aastased lapsed)

Alavaldkonnad	4–5
Kirjalik kõne	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavamaid tähti. Kirjutab üksikuid talle tuttavamaid tähti ja oma nime.
Hääldamine	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu.
Sõnavara	Laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses.
Suhtlemine	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool situatsiooni, vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal ning esitab küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?).
	Jutustab täiskasvanu vähese abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).
	Saab täiskasvanu abiga aru kuuldust ning oskab sellele sobivalt reageerida.
	Suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades.
	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.
	Loeb peast liisusalme/luuletusi.

Keel ja kõne (5-6aastased lapsed)

Alavaldkonnad	5–6
Kirjalik kõne	Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).
	Oskab kirjutada enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu.
Hääldamine	Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.
Sõnavara	Kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga).
Suhtlemine	Püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega.
	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu.
	Saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata.
	Räägib oma kogemustest ja tähelepanekutest, väljendades oma mõtteid arusaadavalt.
	Kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.
	Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.

Keel ja kõne (6-7aastased lapsed)

Alavaldkonnad	6–7
Kirjalik kõne	Tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu.
	Oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega.
Hääldamine	Oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid.
Sõnavara	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.
Suhtlemine	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.
	Oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse põhjal, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid.
	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
	Oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
	Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;

- 3) oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) oskab jutustada pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma ja teiste tegelaste tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 7) oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 8) tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- 9) oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- 10) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

6.2.1 Eesti keel kui teine keel

Eesti keel kui teine keel (3-4aastased lapsed)

3–4
Kordab järele lihtsamaid igapäevaelus kasutatavaid sõnu ja lausungeid (nt mängin palli, panen riidesse).
Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas ja tutvub eesti tähtedega (nt klotsidel, õppemängudes, „rääkivatel seintel”).
Õpib täiskasvanu suunamisel üksikuid lihtsamaid eestikeelseid laule ja liisusalme koos liigutustega.
Proovib hääldada täiskasvanu abiga üksikuid lihtsamaid sõnu.
Õpib täiskasvanu suunamisel, vajadusel viibete, žestide abil aru saama lihtsatest korraldustest, mis on igapäevategevustega seotud (nt hakkame sööma, läheme õue).
Õpib aru saama igapäevategevustega seotud küsimustest täiskasvanu toel.
Matkib üksikute eestikeelsete tähtede kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.
Saab aru tuttavatest eestikeelsetest sõnadest.
Saab aru üksikutest viisakusväljenditest (tere, palun, aitäh).

Eesti keel kui teine keel (4-5aastased lapsed)

4-5
Kordab järele õpitud sõnu ja lausungeid ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.
Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära üksikuid tähti ja kirja pildis oma nime.
Kordab täiskasvanule järgi lihtsamaid eestikeelseid laule või luuletusi.
Hääldab täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu.
Saab aru täiskasvanu toel (viiped, žestid) ja reageerib lihtsatele korraldustele.
Saab aru igapäevategevusega seotud küsimustest ning püüab täiskasvanu toel omandatud sõnavara piires neile vastata.
Kirjutab täiskasvanu toel üksikuid talle tuttavaid eestikeelseid tähti.
Saab aru lihtsamatest õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust.
Kasutab täiskasvanu suunamisel üksikuid viisakusväljendeid.

Eesti keel kui teine keel (5-6aastased)

5-6
Saab aru õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnade tähendusest ja väljendab end lihtsamate keeleliste konstruktsioonide abil.
Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ja loeb üksikuid sõnu.
Teab peast mõnda tuttavamat eestikeelset laulu või luuletust.
Kordab täiskasvanu juhendamisel võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiega toetatud lihtsamaid, erineva häälikupikkusega sõnu.
Mõistab eesti keelse korralduse sisu ja reageerib sellele vastavalt. Vajadusel toetatakse lapse mõistmist žesti või viiega.
Saab aru lihtsast küsimustest ning proovib neile iseseisvalt vastata, kasutades lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone.
Kirjutab enamikku joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu, sh oma nime.
Saab aru õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust ning kasutab neid igapäevasuhtluses eakaaslaste ja täiskasvanutega.
Kasutab õpitud viisakusväljendeid, vajadusel täiskasvanu meeldetuletamisel.

Eesti keel kui teine keel (6-7aastased lapsed)

6-7
Tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes.
Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu.
Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.
Suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu.
Saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiega toetatud ja toimib vastavalt.
Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires.
Oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega.
Mõistab tuttavat teemat ja igapäevasuhtluses kasutatavat eestikeelset kõnet.
Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps:

- 1) mõistab tuttavat teemat ja igapäevasuhtluses kasutatavat eesti keelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiega toetatud, ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid;
- 6) suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiega toetatud erineva

häälikupikkusega sõnu;

7) tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;

8) oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;

9) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

6.3. Matemaatika

Valdkond *Matemaatika õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:*

1) suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;

2) suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;

3) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;

4) toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Matemaatika (3-4aastased lapsed)

Alavaldkond	3–4
Hulga mõiste ja võrdlemine	Otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka. Moodustab sarnaste tunnuste alusel paariid ja võrdleb neid.
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni. Mängib koos täiskasvanuga mängu, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng). Kuulab täiskasvanu matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega ja püüab sellest aru saada.
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Võrdleb kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab lihtsamaid mõisteid. Tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes. Tunneb mängus mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemed (nt pikk, lühike).
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid lähiümbrusest. Jätkab õpetaja antud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp).
Orienteerumine ajas	Kasutab täiskasvanu toel mõisteid: <i>täna, homme, eile</i> .

Alavaldkond	3–4
	Kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt piltidel, vestluses vm).
	Kirjeldab aastaaga, millal on tema sünnipäev (nt siis, kui lumi on maas; siis, kui puude lehed lähevad kollaseks).
	Märgab täiskasvanu toel kella liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaajaga.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid: peal, all, ees, taga igapäevastes mängudes ja tegevustes.

Matemaatika (4-5aastased lapsed)

Alavaldkond	4–5
Hulga mõiste ja võrdlemine	Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju). Võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt.
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni ja kirjutab neid näidise järgi. Saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast äravõtmist vähem. Koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast.
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Võrdleb ja järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid. Teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent” ja „euro” ning kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem” ja „raskem”. Mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga.
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk), kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi. Loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed).
Orienteerumine ajas	Kasutab tuttavates olukordades mõisteid: <i>täna, eile, homme, praegu, enne</i> . Nimetab täiskasvanu toel ja kirjeldab erinevaid aastaagu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega. Teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud. Mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleval) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.

Matemaatika (5-6aastased lapsed)

Alavaldkond	5–6
Hulga mõiste ja võrdlemine	Rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid. Võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui ($>$), vähem kui ($<$) ja võrdselt ($=$).
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab. Koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“).
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades. Seob rahasumma kogustega, oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng) ning tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutamisevõimalustega. Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi.
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ja märkab sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk). Loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel).
Orienteerumine ajas	Teab, kasutab ja eristab mõisteid: <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem</i> . Teab aastaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaagadega. Nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender). Tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Määrab eseme (nt robotika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

Matemaatika (6-7aastased lapsed)

Alavaldkond	6–7
Hulga mõiste ja võrdlemine	Oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust. Oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i> .
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.

Alavaldkond	6–7
	Oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke + , −, =.
	Oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.
Suurused ja mõõtmine, ühikud	Oskab järjestada kuni viiete eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
	Teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.
	Oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms).
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada.
	Märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.
Orienteerumine ajas	Oskab kasutada õigesti mõisteid <i>eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem – vanem</i> .
	Oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses.
	Oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva.
	Oskab määrata kellaaega täistundides.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- 2) oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 3) oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke + , −, =;
- 5) oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- 6) oskab järjestada kuni viiete eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- 8) orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal;
- 9) oskab määrata kellaaega täistundides;
- 10) oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- 11) oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- 12) teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms);
- 14) tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;

15) märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

6.4. Digitehnoloogia

Digitehnoloogia on tänapäeva laste igapäevaelu loomulik osa. Ristiku lasteaias kasutame digivahendeid teadlikult ja mänguliselt, et toetada lapse õppimist ja arengut.

Lapsed kasutavad digivahendeid loomiseks, avastamiseks ja õppimiseks – nad pildistavad, loovad lihtsat digisisu, mängivad hariduslikke mängu ja katsetavad robotikat. Nende tegevuste kaudu arenevad lapse loovus, koostööoskus ja probleemilahendusoskus.

Õpetaja suunamisel õpivad lapsed digivahendeid kasutama turvaliselt ja teistega arvestades. Tegevused lähtuvad lapse arengutasemest ning pakuvad eduelamust. Nii kujunevad oskused ja harjumused, mis aitavad lapsel tehnoloogiarikkas maailmas toime tulla.

Õppe- ja kasvatustegevusi läbi viies püütakse tagada lastele mitmekülgseid kokkupuuteid digitehnoloogiaga, tutvustada digitehnoloogia ja interneti kasutamisega seotud võimalusi ning ohtusid, kujundada positiivseid käitumismustreid digitehnoloogia kasutamisel ning õpetada eesmärgipärast ja heaperemehelikku digitehnoloogia käsitlemist õppimise eesmärgil.

Digitehnoloogia (3-4aastased lapsed)

Alavaldkond	3-4
Digisisu loomine ja programmeerimine	Laps tutvub lihtsamate robotika-seadmetega (nt. bee-bot) ja teeb robotile lihtsa programmi õpetaja abiga.
	Laps kasutab lihtsamaid robotika-seadmeid.
Digiturvalisus	Nimetab täiskasvanu juhendamisel kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab mõningaid ohtusid nende kasutamisel.
Digivahendite kasutamine	Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ning oskab neid hoida.

Digitehnoloogia (4-5aastased lapsed)

Alavaldkond	4-5
Info- ja andmekirjaoskus	Laps arutleb koos õpetajaga, mis on multifilmis päris ja mis mitte.
Digisisu loomine ja programmeerimine	Laps kasutab robotika-seadmeid ülesannete täitmisel.
Digiturvalisus	Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime).

Alavaldkond	4-5
Digivahendite kasutamine	Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid.

Digitehnoloogia (5-6aastased lapsed)

Alavaldkond	5-6
Info- ja andmekirjaoskus	Laps sisestab lihtsa otsingusõna õpetaja abiga.
	Laps oskab nimetada asju, mis ekraanil on väljamõeldised.
Digisisu loomine ja programmeerimine	Laps loob koos täiskasvanuga lihtsa animatsiooni.
	Laps salvestab heli õpetaja abiga.
	Laps täidab samm-sammulist tegevusjuhust täiskasvanu abiga.
	Laps kasutab robotika-seadmeid ja kaamerat ülesannete täitmisel.
Digiturvalisus	Laps küsib kaaslaselt luba, kui soovib temast pilti teha.
	Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt õppimiseks, joonistamiseks), nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine).
Digivahendite kasutamine	Oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas järgides kokkulepitud reegleid.

Digitehnoloogia (6-7aastased lapsed)

Alavaldkond	6-7
Info- ja andmekirjaoskus	Laps avab veebibrauseri ja valib õpetaja abiga sobiva veebilehe.
	Laps valib sobivad võtmesõnad infootsinguks (nt enda nimi, oma küla või linn).
	Laps mõistab, et ekraanimeedias (nt multifilmides, videomängudes) kajastatu ei pruugi olla tõsielu.
Suhtlus- ja koostöö	Laps teeb digiseadet (sh robotika) kasutades või seda rühmakaaslastega jagades koostööd.
Digisisu loomine ja programmeerimine	Laps teeb kaameraga fotosid ja videoklippe.
	Laps loob lihtsa animatsiooni.
	Laps salvestab heli.
	Laps täidab samm-sammulist tegevusjuhust (nt lego juhendid).
	Laps kasutab erinevaid eakohaseid digi- ja robotika-seadmeid (nt fotoaparaat, hariduslikud robotid).
Digiturvalisus	Laps teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas.
	Laps teab, et oma isiklikku infot (nt nimi, kodune aadress, isiklikud pereasjad) internetis ei jagata.
	Laps teab, et kaaslaste pildistamiseks või filmimiseks tuleb luba küsida.

Alavaldkond	6–7
	Laps mõistab, et piiratud aeg ekraani vaatamiseks on tema enda tervise kaitseks.
	Laps jälgib arvuti kasutamisel oma kehaasendit ja asukohta ning muudab seda vajadusel.
Probleemilahendus	Laps valib ülesande lahendamiseks tuttava digiseadme (sh robotika).
	Laps kasutab eneseväljenduseks ja/või ülesannete lahendamiseks etteantud digitehnoloogiaid.
Digivahendite kasutamine	Oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- 2) oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robotikaseadmeid.

6.5. Kunst

Valdkond *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- 5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Kunst (3-4aastased lapsed)

3–4
Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult.
Kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliats, pintsel, savi).
Kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel.
Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte.
Kaunistab eseme täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil.
Teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd.
Räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööst.
Kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.
Tunneb ära tuttavad digiseadmed, kasutab neid koos täiskasvanuga.

Kunst (4-5aastased lapsed)

4–5
Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada.
Katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstimaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.
Teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada.
Jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta.
Kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel.
Jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös.
Vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel.
Valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi.
Pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.

Kunst (5-6aastased lapsed)

5–6
Leiab lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt.
Oskab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.
Valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt.
Kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust.
Kavandab, valib vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt.
Teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid.
Arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult.
Oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks.
Oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.

Kunst (6-7aastased lapsed)

6–7
Oskab leida ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil.
Oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.
Kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt.
Oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle.
Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.
Oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd.
Vaatleb kunstiteoseid ja oskab vestelda.
Kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel.
Loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nende vahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- 2) oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutlusvõimet;
- 3) kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- 4) oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- 5) oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- 7) kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- 8) oskab luua digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

6.6. Muusika

Valdkond *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Muusika (3-4aastased lapsed)

Alavaldkond	3–4
Laulmine ja muusika kuulamine	Huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike.
	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt plaksutab, kõigutab keha).
	Tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.
Pillimäng	Mängib kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak).
	Sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus kohapeal, poolkük, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel.
	Juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.

Muusika (4-5aastased lapsed)

Alavaldkond	4–5
	Laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos.

Alavaldkond	4–5
Laulmine ja muusika kuulamine	Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega, tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu. Eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas).
Pillimäng	Mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine), osaleb laulumängudes. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.

Muusika (5-6aastased lapsed)

Alavaldkond	5–6
Laulmine ja muusika kuulamine	Laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält. Teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada. Eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööt).
Pillimäng	Mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register). Esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt hüpakamm, liikumised paarilisega). Imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.

Muusika (6-7aastased lapsed)

Alavaldkond	6–7
Laulmine ja muusika kuulamine	Oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi. Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada. Eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi.
Pillimäng	Oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule. Oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega. Oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- 2) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 3) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 4) oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega;
- 5) oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- 6) oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- 7) oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

6.7. Liikumine

Valdkond Liikumine õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist üksi ja rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate liikumistegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu.

Liikumine (3-4aastased lapsed)

3–4
Suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel.
Tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju.
Sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad).
Teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi.
Suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal, seista ühel jalal mõned sekundid.
Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi.
Teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi.
Reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini).
Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt.
Mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid mängu, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid.

3–4
Nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb.

Liikumine (4-5aastased lapsed)

4–5
Suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel.
Tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid vajab veel juhendamist ja tuge.
Sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes.
Suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi.
Suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles ning liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida kehaasendit (k.a kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm).
Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid liigutusi või harjutusi ette näidata.
Teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe).
Jälgendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmimuutusel.
Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada).
Mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1–2 reeglit. Sportlikke elemente (nt viskamine, hüppamine, jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt.
Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, tantsimine) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm).

Liikumine (5-6aastased lapsed)

5–6
Suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia.
Liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.
Sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes.
Suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestvamaid tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.
Suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid; suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal).
Sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata.
Tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
Eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt.
Kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovaalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt).

5–6
Mängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades).
Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.

Liikumine (6-7aastased lapsed)

6–7
Suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele.
Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid.
Sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud.
Oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.
Suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
Oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata.
Oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi.
Oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
Oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, linnid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne).
Oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu.
Oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7-aastane laps:

- 1) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevalt nii, et liigutused on koordineeritud;
- 4) oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- 5) suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- 7) oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- 8) oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid;
- 10) oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- 11) oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

7. LAPSE ARENGU JÄLGIMINE JA HINDAMINE

7.1. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted

Lapse arengu hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapse ja vanemaga.

Hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Hindamise aluseks on lapse eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades.

7.2. Lapse arengu hindamise ja analüüsimise korraldus

Lapse arengu hindamine ja analüüsimine toimub süsteemselt kogu õppeaasta vältel ning põhineb igapäevastel vaatlustel, dokumenteerimisel ja koostööl lapsevanemaga. Lapse arengu hetkeseisu hindavad ja analüüsivad rühmaõpetajad ning vähemalt kord õppeaastas koostatakse lapse arengust kirjalik kokkuvõte. Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse lapsevanematele sügisesel koosolekul.

Lapse arengu hetkeseis fikseeritakse rühmaõpetajate poolt lapse arengu eeldatavate tulemuste tabelis ELIIS keskkonnas. Arengu hindamise tabelid tuginevad Ristiku lasteaia õppekavale. Lapse arengu hindamiseks kasutatakse hindamismeetodeid: vaatlus, vestlus, intervjuu, arengumapi analüüs ning Rebase, Kirbitsa ja Variku (2016) poolt koostatud arengu hindamise mängu. Vastavalt vajadusele või õpetaja soovile kasutatakse lapse arengu hindamiseks ka J. Strebeleva metoodikat.

Soovituslikult koostatakse lapsele arengumapp, kuhu kogutakse lapse arengut kajastavaid materjale ja tähelepanekuid (vaatluslehed, tähelepanekud lapse tegevuse kohta, huvitava ütlused, joonistused, töölehed, küsitluslehed).

Lapse arengu hindamistulemuste fikseerimise põhjal viivad pedagoogid **vajadusel** lapse arengu toetamiseks vanemaga läbi **arenguvestluse**, kus:

- 1) annab vanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- 3) lepitakse kokku mõlema osapoole edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse “Isikuandmete kaitse seaduses” sätestatud tingimustel. Arenguvestluse tulemused dokumenteeritakse.

7.3. Koolivalmidus

Õppeaasta alguses kaardistab kooliks ettevalmistava rühma õpetaja lapse peamised oskused ja arenguvajadused, et planeerida õppetegevusi ning vajalikku tuge. Lapse arengu toetamisel tehakse koostööd tugispetsialistide ja lapsevanematega. Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava.

Kui jaanuariks ei ole laps saavutanud kooliks vajalikku arengutaset, teavitatakse lapsevanemat individuaalse vestluse kaudu koolikohustuse edasilükkamise vajadusest jaanuari lõpuks.

Kevadel (märts – mai) toimub lapse koolivalmiduse hindamine. 6-7aastaste laste eeldatavate üldoskuste ja õppevaldkondade tulemuste põhjal. Lisaks kasutatakse ka teisi lapse koolivalmiduse hindamise meetodeid (nt joonistamistest, J. Strebeleva arenguhindamise metoodikat, lapse arengu jälgimise mängu, 2016).

Tulenevalt Alusharidusseadusest §7 (6) annab lasteasutus õppekava läbinuile välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse üldoskuste ning õppe- ja kasvatusgevuse valdkondade arengutulemused. Lasteaed kannab koolivalmiduskaardi hariduse infosüsteemi.

7.4. Lapse individuaalse arengu toetamine

Lasteaia ülesanne on luua õppe- ja kasvukeskkond, kus kõik lapsed tunnevad end turvaliselt, väärtustatult ja toetatuna. Iga lapse arengut toetatakse vastavalt tema vajadustele ning tugi on lasteaia igapäevase töö loomulik osa.

Lapse arengu jälgimine ja toetamine on meeskonnatöö, milles osalevad õpetajad, lapsevanemad, tugispetsialistid ja tugiteenuste koordineerija (TUKO). Õpetaja jälgib lapse arengut igapäevategevustes, märkab võimalikke raskusi ning kirjeldab lapse toimetulekut. Tugispetsialistid toetavad lapse arengu hindamist ja nõustavad õpetajaid ning lapsevanemaid. TUKO koordineerib koostööd ja toetustegevuste rakendamist.

Arengu toetamise etapid Ristiku lasteaias:

1. Märkamine

Õpetaja jälgib lapse igapäevast toimetulekut, osalemist tegevustes, suhtlemist, käitumist ja arengut. Märkamise eesmärk on tuvastada lapse võimalikud arengulised raskused või toetusvajadus.

2. Kaardistamine

Vajadusel kogutakse lapse arengu kohta täiendavat infot vaatluste, arenguvestluste ja koostöö kaudu lapsevanema ning tugimeeskonnaga. Kaardistamise eesmärk on selgitada välja lapse

tugevused, arenguvajadused ja sobivad toetamisviisid. Kaardistamine hõlmab lapse arengu süstemaatilist jälgimist ja **dokumenteerimist**.

3. Sekkumine

Lapse toetamiseks kohandatakse vajadusel tegevusi, õppematerjale ja keskkonda ning rakendatakse individuaalseid toetavaid tegevusi. Õpetajale on toeks tugispetsialistid, kes nõustavad lapse arengu toetamisel ja sobivate meetmete rakendamisel.

Sekkumine võib sisaldada:

- tegevuste kohandamist lapse võimete ja huvide järgi;
- individuaalset juhendamist tegevuse jooksul;
- õppematerjalide mitmekesistamist;
- sotsiaalseid oskusi, kõnet, motoorikat või tähelepanu toetavaid harjutusi;
- koostööd lapsevanemaga koduse toe tagamiseks.

Lapsele avatakse individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK), kuhu dokumenteeritakse lapse areng, rakendatud tugimeetmed ja kokkulepitud eesmärgid.

Ümarlaud ja juhtumikorraldus

TUKO kutsub kokku ümarlaua lapse toetamise võimaluste arutamiseks koostöös õpetajate, lapsevanema ja tugispetsialistidega. Vajaduse korral suunatakse pere täiendavatele uuringutele või Rajaleidjasse.

Kui lasteaias rakendatav üldine tugi ei ole piisav, algatatakse koostöös spetsialistidega juhtumikorraldus täiendava toe korraldamiseks.

7.5. Toevajaduse dokumenteerimine

Lapse arengut ja toevajadust dokumenteeritakse süsteemselt, et tagada järjepidev ja eesmärgipärane tugi ning koostöö lapsevanema ja tugispetsialistidega.

Individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK) on töövahend, mille abil kogutakse ja süstematiseeritakse teavet lapse arengu, oskuste ja vajaduste kohta. See aitab märgata nii lapse tugevusi kui ka arengukohti ning loob aluse teadlike otsuste tegemiseks.

IAJK-s kirjeldatakse:

- lapse tugevused ja arenguvajadused;
- tähelepanekud lapse igapäevasest toimetulekust;
- rakendatud tugimeetmed ja nende tulemuslikkus;
- kokkulepitud tegevused ja arengueesmärgid.

Individuaalne arenduskava (IAK) on dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja sisu, ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise. IAK koostatakse lapsele meeskonnatöona kindlaks ajavahemikuks

neis arenguvaldkondades, milles tema arengutase erineb eeldatavast eakohasest tasemest, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks.

IAK koostatakse IAJK-s kogutud info ja meeskonna arutelu põhjal ning selles määratletakse:

- lapse arengueesmärgid;
- toetavad tegevused ja meetodid;
- osapoolte ülesanded;
- rakendamise periood ja tulemuste hindamine.

Tõhustatud ja erituge vajavate laste puhul on IAJK ja IAK aluseks lapse arengu toetamise kavandamisel ning meeskonnatöö korraldamisel.

8. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteaed on kodu toetaja lapse arengu ja kooliks ettevalmistamise protsessis. Lapse arengu toetamine toimub koostöös lapsevanemaga, tuginedes vastastikusele usaldusele, lugupidamisele ja avatud suhtlemisele.

Lapsevanem ja lasteaia personal vastutavad ühiselt lapse arengut toetava keskkonna kujundamise eest. Koostöö käigus vahetatakse regulaarselt infot lapse arengu, õppimise ja tervise kohta ning lapsevanem on kaasatud lapse arengut puudutavatesse otsuste tegemisse ja elluviimisse.

Õpetaja teavitab lapsevanemat lapse arengust ja õppekorraldusest vähemalt kord aastas ning vajadusel sagedamini. Vanematele pakutakse tuge ja nõustamist koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega.

Lapse kasvatamine ja kasvatamine algab kodust. Õnnestunud, avatud ja usalduslik koostöösuhe ehk partnerlus eeldab lapsevanemate teavitamist ja kaasamist lasteaia toimuvasse. Oluline on kasvatuspõhimõtete ja reeglite ühtlustamine kodu ja lasteaia vahel, mõlemapoolsete soovitude ja ettepanekute arvestamine lapse arendamisel ja toetamisel. Lapsevanem arvestab lasteaia päevakavaga, õpetaja tunneb ja arvestab perekonna elukeskkonda.

Õpetajad tutvustavad lastevanematele vastava vanusega lapse arengu eeldatavaid tulemusi, viivad läbi lastevanemate koosolekuid ja vajadusel lapse arenguveestlusi.

Koostöövormid:

- vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal;
- kirjalikud teated vanematele, sõnumivahetus Eliisi keskkonnas;
- rühmade teadetetahvlid, näitused, väljapanekud vanematele;
- koduleheküljed;
- lasteaia Facebooki leht;
- rühmade Facebooki grupid;
- lapsevanematega kohtumine kindlaksmääratud ajal;
- lapse arenguveestlused;
- konsultatsioonid tugispetsialistidelt;
- lastevanemate osalemine lasteaia üritustel;
- lastevanemate koosolekud;
- rahuloluküsitlused (elektrooniline);
- erimeelsuste lahendamine toimub koostöös rühma õpetajatega

Lapsevanemal võimaldatakse anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele alljärgnevalt:

- edastades enda tagasiside vahetult rühma õpetajale;
- edastades enda tagasiside vahetult lasteasutuse direktorile või õppejuhile;
- lastevanemate rahulolu küsimustikele vastamise kaudu (2-3 aasta tagant).

Lapsevanematel on õigus olla kindel, et igasugune isiklik info, mida nad on avaldanud kas suuliselt või kirjalikult on konfidentsiaalne.

Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu tuleb kokku vastavalt lasteaia põhimäärusele.

Koostöö lasteaiaiga toetab lapse arengu mõistmist ning loob aluse usalduslikule ja vastastikusele suhtlusele. Lapsevanem ja õpetaja jagavad teavet lapse arengu ja heaolu kohta ning arvestavad vastastikku pere eripärade, väärtuste ja vajadustega.

9. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

- Pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu poolt heakskiidetud õppekava kinnitab lasteaia direktor.
- Õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest.
- Õppekavasse võib täiendusi teha pedagoogilise nõukogu otsuse ja hoolekogu ettepanekul.
- Lasteaia õppekava on pidevalt arenev ja täienev dokument, mis on aluseks kogu õppe- ja kasvatustöö korraldusele.
- Õppekava arendamine toimub pidevalt vastavate arendustoimkondade või pedagoogilise nõukogu kaudu.
- Õppekava rakendumise analüüs viiakse läbi kord aastas õppeaasta lõpuks.